

Diarienummer: LED 2021/588
Handling: 2

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över promemorian Vaccinationsbevis på serveringsställen och i andra verksamheter, smittskyddsåtgärder i långväga kollektivtrafik och förlängning av begränsnings- och serveringsförfordningarna

Diskrimineringsombudsmannen (DO) har anmodats att yttra sig över förslagen i ovanstående promemoria. DO:s yttrande är avgränsat till frågor som berör DO:s uppdrag och verksamhetsområde.

Sedan den 1 december 2021 finns det i Sverige en möjlighet att använda vaccinationsbevis vid allmänna sammankomster och offentliga tillställningar. I promemorian föreslås bland annat en möjlighet att använda vaccinationsbevis som smittskyddsåtgärd även i andra verksamheter där risken för trängsel och smittspridning är särskilt stor, för det fall att det epidemiologiska läget i Sverige försämras och begränsningar är nödvändiga att återinföra. Förslagen innebär att serveringsställen, platser för fritids- och kulturverksamhet, handelsplatser och platser för privata sammankomster ska ges möjligheten att använda sig av vaccinationsbevis, enskilt eller i kombination med andra smittskyddsåtgärder. Därutöver föreslås att samma regelverk som för övriga verksamheter även ska gälla för allmänna sammankomster och offentliga tillställningar samt för mässor. Vidare föreslås ett återinförande av krav på smittskyddsåtgärder inom viss långväga kollektivtrafik och en möjlighet att använda vaccinationsbevis även där.

DO:s synpunkter

Undantagen från krav på vaccinationsbevis

Enligt förslaget ska i likhet med nuvarande reglering om vaccinationsbevis vid allmänna sammankomster och offentliga tillställningar barn under 18 år och personer som på grund av medicinska skäl inte bör vaccinera sig, inte omfattas av förslagen om krav på att visa upp ett vaccinationsbevis. I likhet

med vad DO anförde i remissyttrandet över den tidigare promemorian Vaccinationsbevis som smittskyddsåtgärd (dnr LED 2021/443) bedömer DO att dessa undantag är förenliga med förbudet mot indirekt diskriminering, eftersom dessa personer inte kan anses befinna sig i en jämförbar situation med den som på ett annat sätt har ett val att vaccinera sig.

I promemorian görs bedömningen att om smittläget kräver det och om det med hänsyn till vaccinationstäckningen är lämpligt, bör kravet på att visa upp ett vaccinationsbevis sänkas till 16 år. Åldern 16 år har valts dels utifrån en bedömning av barns allmänna mognadsgrad i förhållande till barns möjlighet att själva kunna besluta om vaccination, dels deras möjlighet att själva kunna begära att få ett digitalt vaccinationsbevis utfärdat. Mot bakgrund även av att vaccination är tillgänglig för åldersgruppen 16-17-åringar i samma utsträckning som för vuxna anser DO att ett sådan ålderssänkning för undantaget från vaccinationsbevis är förenligt med diskrimineringslagen.

En fortsatt begränsad användning av EU:s covidbevis

I promemorian görs bedömningen att de delar av EU:s digitala covidbevis som visar att innehavaren har testats negativt för covid-19 eller har tillfrisknat från covid-19 inte bör få användas vid utökningen av de verksamheter som ska kunna omfattas. I likhet med nuvarande reglering om vaccinationsbevis vid allmänna sammankomster och offentliga tillställningar föreslås att endast vaccinationsbevis som visar att personen har vaccinerats med det totala antalet doser vaccin mot sjukdomen minst två veckor före deltagandet eller besöket ska kunna användas. Som skäl för denna begränsade användning av EU:s covidbevis hänvisas det till den smitta som ovaccinerade personer, trots genomförd testning eller bevis om tillfrisknande, kan bära på, att ovaccinerade personer löper den största risken att drabbas av svår covid-19-sjukdom och riskerar att orsaka en belastning på en redan nu ansträngd hälso- och sjukvård, att ovaccinerade personer också riskerar att smitta vaccinerade personer och att det är fråga om en reglering som ska gälla under en begränsad tid. Enligt promemorian innebär detta sammantaget, och det faktum att smittriskerna är betydligt större vad gäller ovaccinerade personer, att åtgärden bedöms som förenlig med diskrimineringslagen genom att den fyller ett berättigat syfte och överlag framstår som lämplig och nödvändig i förhållande till detta syfte.

DO konstaterar att om förslaget hade omfattat en användning av EU:s covidbevis i dess helhet skulle det möjliggöra för fler ovaccinerade personer att delta vid de aktuella verksamheterna, vilket hade varit en fördel ur likabehandlingssynpunkt. Mot bakgrund av de ovan nämnda beaktansvärda

skälen, bland annat den ökade risken för smittspridning från ovaccinerade personer, som åberopas till grund för ställningstagandet i promemorian om den begränsade användningen av covidbeviset anser sig DO dock inte kunna ifrågasätta proportionaliteten i begränsningen.

Personer som av olika skäl inte har möjlighet att hämta ut ett vaccinationsbevis

DO noterar att det i promemorian uppmärksammas att förslaget väcker frågor om likabehandling av personer som inte ha möjlighet att hämta ut ett vaccinationsbevis – personer som saknar ett person- eller samordningsnummer, svenskar som har vaccinerats i ett tredjeland men som flyttat tillbaka till Sverige eller som vistas i Sverige under en längre tid och personer från ett tredjeland, utanför EES, som av olika anledningar inte har eller kan få tillgång till ett sådant vaccinationsbevis som ingår i EU:s covidbevis men där personens vaccinationsbevis ändå uppfyller sådana krav som ställs i EU-förordningen. DO vill därför ur ett likabehandlingsperspektiv understryka vikten av att det innan förslagets eventuella ikraftträdande finns nödvändiga manuella rutiner och tekniska möjligheter på plats som gör att dessa personkategorier har samma möjligheter som övriga att få tillgång till ett vaccinationsbevis för användning i Sverige.

Beslut i detta ärende har fattats av Lars Arrhenius efter föredragning av experten Tarik Qureshi. I den slutliga handläggningen har också enhetscheferna Lovisa Strömberg och Lars Lindgren deltagit.

Lars Arrhenius
Diskrimineringsombudsman